

UNA APROXIMACIÓ A LA POESIA DELS ESTILITES D'ANDORRA

A partir de la frase de Trotski que ens deia que "sense el descontentament popular, el partit bolxevic seria com el vapor no tancat en un cilindre", ens parlen les teories de la revolució del "cilindre de Trotski" per a referir-se al partit o organització que la lidera i fa possible canalitzant el descontentament popular.

Així com la imatge del vapor tancat en un cilindre pot ser utilitzada per explicar les revolucions i els seus actors, també pot constituir-ne la metàfora explicativa del poema i la seva creació, i en concret d'aquests *Estilites d'Andorra*. Car la poesia és com el vapor: és sempre en l'aire que respirem, en la vida que vivim, en els reflexos i missatges de l'ànima que en qualsevol moment copsem; ans únicament atrapada en el cilindre del poema, de les paraules que vers a vers omplen el paper en blanc, pot produir l'alquímia, la màgia que una ànima sigui en una altra ànima —com ens diu Seferis en un dels seus versos—, o, potser, encara millor que escriptor i lector ens comuniquem a través seu amb l'ànima universal de la qual formem part, de la qual som cerca, som més del tot el que som, el que podem ser.

Què ens porta a tancar el vapor al cilindre, a imaginar un cilindre on atrapar-lo per anar a un altre món, viure una altra vida, crear el que no era? Què i com neix la inspiració d'un poema? De quin vapor estan fets aquests *Estilites d'Andorra*? D'entrada, crec que la resposta és que estan fets del vapor dels estilites i del vapor d'Andorra, agitats i barrejats a la coctelera de la meua experiència personal ànima endins.

Si, com dic en el meu llibre *Tiempo diplomático*, el diplomàtic és un traductor de mons, bé pot passar que aquest posar-te en la pell de l'altre, aquest traduir el seu món cap al teu i el teu cap al seu, traspassi del personatge a la persona; que el seu món se't fiqui a dintre, esdevingui part del teu, el teu espai interior, la teva geografia poètica, i vulguis compartir-lo i, per fer-ho, capturar l'eternitat de l'instant en el cilindre del poema.

Vapor de la vida viscuda a Andorra, entre els andorrans i les andorranes; aquests anys aquí com a ambaixador d'Espanya, de la seva quotidianitat i la seva extraordinarietat. I vapor de la quotidianitat i l'extraordinarietat dels "set poetes" d'en Jaume Plensa instal·lats a la plaça Lídia Armengol —davant del Consell General i de la Casa de la Vall, al costat del Govern d'Andorra i on comença el carrer Prat de la Creu, al número trenta-quatre del qual hi ha l'ambaixada— uns mesos abans de la meua arribada a Andorra. Set poetes com les set parròquies d'Andorra. Set estilites: car en Plensa s'inspira i representa la figura dels qui, des de Simeó l'estilita al segle v dC, a Bizanci i al món ortodox, durant segles es van retirar del món per meditar sobre una columna que els aïllés d'aquest. Medita, reflexiona, pensa sobre la seva columna —*stylos*— l'estilita sobre el món i la vida i el seu sentit. Cerca l'ànima, amb ella es comunica i dialoga, i d'aquest diàleg emana la poesia que ens transmet, que m'ha transmès —m'han transmès— i he volgut reflectir en aquest poemari. Canvi i permanència. Comunicació i introspecció. Ara i sempre. El que roman sota el que aparentment canvia. Canvi-en els estilites de color —en Plensa ha dit en alguna entrevista que quan tenen el mateix s'estan comunicant— quan la foscor de la nit il·lumina la seva matèria translúcida; i alhora romanen sempre immòbils, concentrats en llur meditació. Ens pregunten i ens parlen sobre allò que passa i sobre allò que no passa. Són

a Andorra, i són en ells mateixos, sent en ells mateixos. Conté llur silenci totes les paraules.

Vapor que necessita un detonant, un catalitzador que ens porti a intentar atrapar-lo en el cilindre del poema, un moment, una imatge primera que encengui la flama, que porti la mà a escriure sobre el paper en blanc el primer vers. Imatge, vivència primera cada matí contemplar des de la finestra del despatx les muntanyes al front sota la llum d'un dia sense Sol, fins que aquest apareix —a una hora canviant, segons l'època de l'any, a l'entorn de les deu— sobre els cims, i baixo l'estor de la finestra pensant que si un dia escric un poema sobre Andorra el començaré dient que no surt a Andorra cada dia una vegada el Sol, sinó dues... Fins que el dia, o més bé la nit, va arribar la nit de Sant Joan del dos mil setze —especialment memorable perquè era la primera després de la proclamació per la UNESCO de les falles del Pirineu com a patrimoni immaterial de la humanitat— quan vaig participar —junt amb les autoritats andorranes, els fallaires i tota la gent aplegada a la plaça de la Casa de la Vall, els estilites al fons— a la cerimònia de l'arribada de la flama del Canigó i l'encesa i començament del rodament del foc. Encesa, també, de la inspiració, que em suggeria que aquella nit no sortia a Andorra el Sol dues vegades, sinó tres...

Sol, i aigua. Aigua: vida d'Andorra, vida a Andorra, essència dels Pirineus que volen esdevenir Mediterrània, i al revés, cicle de la vida que nodreix el món. Vapor, també, de la Història d'Andorra, de les seves institucions, tan ben representades a la Casa de la Vall i a l'armari de les set claus. Set claus que ens connecten amb els set poetes, que ens donen la clau d'aquests *Estilites d'Andorra*, la clau de la recerca de l'ànima caiguda, potser perduda, potser oblidada, potser trobada quan amb els estilites endins la busquem.

Car ens diu Plató que la poesia —com la música, la pintura o l'escultura— és una de les maneres de cercar l'ànima; i en aquesta recerca adquireix el seu últim i més profund sentit. I Kant, que és l'humà l'únic ésser que es transcendeix a si mateix. És, així, aquest un poema sobre Andorra i sobre els estilites; ans no tan sols, ni principalment. És, en la seva última essència, com tota poesia, un viatge a la recerca de l'ànima. A través d'Andorra i dels estilites; a Andorra i als estilites; amb Andorra i amb els estilites.

Un recorregut realitzat, en la seva escriptura, entre aquella nit de Sant Joan del dos mil setze i la tardor del mateix any, que va donar llum als "Estilites d'Andorra" que constitueixen la primera part d'aquest poemari. Un recorregut a través de, per i amb Andorra i els estilites que vaig deixar reposar, assentar, madurar. Esperant que el temps i la inspiració em diguessin si havien amb ell completat els estilites el seu viatge, transmès el seu missatge. Fins que una tarda d'un diumenge d'hivern de dos mil disset vaig sentir que hi mancava llur veu, llurs reflexions, que no seria complet un poemari sobre ells sense escoltar-los, sense donar veu a la seva veu. I la vaig escoltar, i la vaig transcriure, escriure aquestes set "Reflexions dels estilites" que conformen la segona part i ens porten més enllà d'ells i d'Andorra, més endins.

Més endins, més jo, més nosaltres amb el viatge: havent-lo fet. Viatge també, en el meu cas, del personatge a la persona. Del personatge que passa a la persona que roman. A qui en el temps i el conuiu a Andorra i entre els andorrans i els estilites se li han ficat una Andorra i uns estilites a dintre que han esdevingut part del seu espai interior, de la seva geografia poètica, i vol amb aquest llibre compartir-los, romandre sempre en ella, amb

ells i entre ells, almenys entre aquells que vulguin emprendre el recorregut d'aquestes pàgines. I d'alguna manera retornar el que sento que Andorra i els andorrans i els estilites m'han donat i compartit, el que he viscut i el que he conviscut. D'alguna manera concentrar el vapor i fer-lo ploure en el poema, el poema; tancar-lo en el cilindre que faci possible el viatge.

Retornar-lo a Andorra, i als estilites i a en Jaume Plensa que els va crear. Ha sigut, en aquest sentit, una satisfacció molt especial haver tingut l'oportunitat de fer-li arribar el poema a través del contacte i bons oficis de l'Àlex Susanna —a qui vull agrair el seu interès per aquests *Estilites d'Andorra* i el seu camí— i compartir després les seves impressions quan el vaig visitar amb l'Àlex al seu taller, on vaig tenir l'ocasió de conèixer millor el seu món creatiu. Una satisfacció que culmina amb la seva col·laboració en aquesta edició aportant especialment l'esbós, el dibuix en què va plasmar la idea dels estilites, iniciant el procés creatiu que culmina amb la seva instal·lació a la plaça Lídia Armengol d'Andorra la Vella, la seva presència enllà a la seva vegada inspiradora del procés creatiu que culmina amb la publicació d'aquests *Estilites d'Andorra*, en una edició en què acompanyen al poema aquest esbós, aquesta llavor inicial, i les imatges de les estàtues en què es va transformar, oferint així al lector el diàleg entre aquestes dues vies platòniques de coneixement, recerca i descoberta de l'ànima que són l'escultura i la poesia. Una satisfacció, i tot el meu agraïment a en Jaume Plensa i a la seva dona, Laura, per l'acollida, interès i acompanyament a aquests estilites poetes poètics en llur camí vers la lletra impresa, i en el que puguin fer a partir d'ara.

Veu aquesta obra la llum en català, llengua en què originàriament la vaig escriure i a la qual tinc associada la meva vivència

i experiència d'Andorra; i en constitueix així la primera obra poètica que hi publico. I alhora la veu també en castellà, en versió escrita a partir de l'original en català, el que fa possible compartir aquests *Estilites d'Andorra* en les dues llengües en què visc i escric.

No voldria concloure aquesta presentació sense l'agraïment als que han fet possible que aquesta obra ara vegi la llum de la lletra impresa. Agraïment, sobretot i abans de tot, a Andorra, a les andorranes i els andorrans i a tots els que han compartit amb mi aquests anys. Als estilites poetes i a en Jaume Plensa. Als que han llegit el manuscrit i compartit amb mi les seves impressions, entre els quals, junt amb l'Àlex Susanna, no vull deixar d'esmentar en Carles Duarte i en Josep Dallerès. I a Pagès Editors per la confiança i la tasca que ha fet possible que el lector tingui ara a les mans aquests versos, els pugui viure recurrent amb els ulls les pàgines d'aquest llibre.

Bon viatge.

MANUEL MONTOBBIO

Llunes inspirades
pels estilites
poetes
de la primavera
de dos mil divuit

ESTILITES D'ANDORRA

No surt a Andorra
cada dia
una vegada
el Sol,
sinó dues:
la primera,
quan il·lumina el cel
sobre les muntanyes
mentre s'emmiralla
en la mar;
la segona,
quan, després de pujar-hi,
apareix damunt els cims
i des d'allà vola
en els cels.

I no és
un dia
un dia
a Andorra,
sinó dos;
com no és
el mateix
el dia
de la llum
sense Sol,
ni passen en ell
les coses
de la mateixa manera,
ni és en ell

cada persona
la mateixa persona,
ni l'èsser
el mateix ésser.

Tot

és altre
tots
som altres
a l'ombra,
a l'ombra
de les muntanyes
dels cossos
i de l'anhel
de la brisa
i els vents
on es passegen
les ànimes
sense ser
travessades
per la mirada
del Sol
però gaudint
alhora
la seva llum.

No és

cada dia
cada dia
a Andorra,
ni cada dia
hi surt
dues vegades

el Sol,
car n'hi ha un
que hi surt
tres
(i de tant sortir
gairebé s'oblida
de pondre's),
quan a la nit
de Sant Joan
visita la Terra
es transforma en flama
al Canigó
i, seduït per la lectura
del gran Verdaguer,
demana als homes
i les dones
que el portin per tot
lo Pirineu
seguint l'estela
dels seus versos
i que el convidin
a ballar
i a rodar
i a viure
la vida
i sentir
la seva joia
amb ells.

Ni és la mateixa
Andorra

- © Manuel Montobbio i de Balanzó, 2018
- © de les fotografies: José María Carrillo González y Manuel Montobbio i de Balanzó, 2018
- © de la il·lustració: Jaume Plensa i Suñé, 2018
- © de la fotografia de la coberta i la contracoberta: José María Carrillo González, 2018
- © d'aquesta edició: Pagès Editors, S.L, 2018

C/ Sant Salvador, 8 - 25005 Lleida
editorial@pageseditors.cat
www.pageseditors.cat

Primera edició: novembre de 2018
ISBN: 978-84-1303-037-1
DL: L 1.225-2018
Imprès a Arts Gràfiques Bobalà, S.L
www.bobala.cat

—‡ imprès a **lleida** —‡

Qualsevol forma de reproducció, distribució, comunicació pública o transformació d'aquesta obra només es pot fer amb l'autorització dels seus titulars, llevat de l'excepció prevista per la llei. Adreceu-vos a CEDRO (Centro Español de Derechos Reprográficos, <www.cedro.org>) si necessiteu fotocopiar, escanejar o fer còpies digitals de fragments d'aquesta obra.